

Turvallinen lääkehoito perustuu yksikössä laadittuun lääkehoitosuunnitelmaan

Emilia Laukkanen, Paula Hevosmaa / Kirjoitettu 16.3.2021 / Julkaistu 19.3.2021

© GettyImages/ipopba

Uusi Turvallinen lääkehoito -opas antaa konkreettisia ohjeita lääkehoitosuunnitelman laatimiseen. Lääkitysturvallisuuden parantaminen on lääkehoitosuunnitelman keskeisin tavoite. Ajantasainen lääkehoitosuunnitelma on tarpeen kaikissa yksiköissä, joissa toteutetaan lääkehoitoa – myös sosiaali- ja terveydenhuollon ulkopuolella, kuten kouluissa, varhaiskasvatuksessa ja vankiloissa.

Lääkehoitosuunnitelma ohjaa lääkehoidon toteuttamista yksikössä. Se on lääkehoidon prosessia ohjaava käytännön työväline ja toimintaohje, jonka rooli on tärkeä myös lääkehoitoon perehdyttämisessä.

Lainsäädäntö, sosiaali- ja terveysministeriö, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, valvovat viranomaiset sekä kansalliset ja kansainväliset suositukset asettavat minimivaatimukset turvallisen lääkehoidon edellytyksille, kuten lääkehoitoa toteuttavalle henkilöstölle. Lääkehoitosuunnitelmassa on aina huomioitava nämä minimivaatimukset, mutta lääkitysturvallisuuden varmistamiseksi käytäntöjä on usein syytä määritellä yleisiä ohjeita tiukemmiksi yksikön erityispiirteiden vaatimalla tavalla. Oikein toteutettu lääkehoito on keskeinen osa potilas- ja asiakasturvallisuutta ja hoidon laatua.

Lääkehoitosuunnitelman laatiminen on moniammatillinen prosessi

Lääkehoitosuunnitelman laatimisesta ja päivittämisestä vastaa toimintayksikön johto, mutta parhaimmillaan lääkehoitosuunnitelma laaditaan moniammatillisesti. On tärkeää, että sen laadintaan osallistuu myös yksikön lääkehoidosta vastaava lääkäri sekä lääkehoitoa käytännössä toteuttavaa henkilöstöä. Myös farmasian ammattilaisen asiantuntemusta kannattaa hyödyntää.

Pääsääntö on, että lääkehoitosuunnitelman hyväksyy yksikön lääkeshoidosta vastaava lääkäri. Kuitenkin, jos yksikössä ei toiminnan luonteesta johtuen ole lääkeshoidosta vastaavaa lääkäriä, eikä lääkeshoidon toteutus ole yksikössä jokapäiväistä tai vaativaa, voi lääkehoitosuunnitelman hyväksyä muu yksikön lääkeshoidosta vastaava laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö. Hyväksyjän ammattitutkinnon täytyy sisältää lääkeshoidon opinnot, ja hänellä tulee olla riittävä osaaminen lääkitysturvallisuudesta.

Lääkehoitosuunnitelma tehdään sekä organisaatio-, toimintayksikkö- että työyksikkötasolla. Organisaatiotasolla lääkehoitosuunnitelma on ohjausasiakirja, jolla ohjeistetaan organisaation lääkeshoidon käytäntöjä ja vastuita yleisellä tasolla. Työyksikkökohtainen lääkehoitosuunnitelma on toimintayksikön lääkehoitosuunnitelman pohjalta laadittu ja sen kanssa linjassa oleva, yksityiskohtaisempi lääkehoitosuunnitelma, joka soveltuu kyseiseen työyksikköön ja sen lääkeshoidon riskeihin.

Lähtökohtana yksikön tarpeet

Erityistä huomiota tulee kiinnittää työyksikkökohtaisen lääkehoitosuunnitelman laatimiseen. Mitä yksityiskohtaisempi yksikkökohtainen lääkehoitosuunnitelma on, sitä paremmin se ohjaa lääkeshoidon toteuttamista ja parantaa lääkitysturvallisuutta.

Lääkehoitosuunnitelman lähtökohtana on toimintayksikön asiakkaiden ja potilaiden tarvitsema lääkehoito. Sen perusteella arvioidaan, minkälaista osaamista henkilökunnalla tulee olla ja minkälaista henkilöstörakennetta ja -määrää turvallisen lääkeshoidon toteuttaminen edellyttää.

Lääkehoitosuunnitelmaan kuuluu olennaisesti yksikön riskien tunnistaminen ja keinot, joilla riskien toteutuminen pyritään välttämään. Vaikka kaikkiin lääkkeisiin liittyy riskejä, tulee lääkehoitosuunnitelmaan kuvata oman yksikön keskeiset riskilääkkeet, mitä riskejä näihin lääkkeisiin liittyy ja miten riskejä pyritään välttämään. Lääkehoitosuunnitelma sisältää myös kuvauksen yksikön lääkehoitoprosessista, mikä auttaa pohtimaan mahdollisuuksia lääkitysturvallisuuden parantamiseen kaikissa prosessin vaiheissa.

Lääkehoitosuunnitelmassa määritellään, millaista lääkeshoidon osaamista yksikössä tarvitaan. Siinä määritellään, kuka saa toteuttaa lääkehoitoa, millä edellytyksillä lääkeshoidon toteuttamiseen voi osallistua, miten lääkehoitoon perehdytetään, miten lääkeshoidon osaaminen varmistetaan ja millaista lääkeshoidon täydennyskoulutusta järjestetään.

Suunnitelmassa määritellään ne lääkeshoidon tehtävät, joihin henkilöstöllä on ammattikoulutuksensa perusteella riittävä osaaminen ja lisäksi ne lääkeshoidon tehtävät, joita henkilöstö voi toteuttaa saatuaan siihen lisäkoulutuksen.

Lääkehoitosuunnitelma on tarkoitettu kaikille lääkehoitoon osallistuville ammattilaisille

Lääkehoitosuunnitelma on suositeltavaa päivittää vähintään vuosittain ja lisäksi aina, kun yksikössä tapahtuu suuria muutoksia tai esimerkiksi lainsäädäntö muuttuu. Pelkkä lääkehoitosuunnitelman tekeminen ja päivittäminen eivät kuitenkaan takaa turvallista lääkehoitoa. Suunnitelman tuominen osaksi päivittäistä työtä on johdon ja yksikön lähiesimiehen vastuulla. Lääkeshoidon turvallisuuden takaamiseksi onkin tärkeää, että kaikki lääkehoitoa toteuttavat työntekijät sitoutuvat noudattamaan lääkehoitosuunnitelmaa.

Kaikkien lääkeshoidon toteuttamiseen osallistuvien tulee tuntea yksikön lääkehoitosuunnitelma. Hoitotyöntekijöiden lisäksi myös toimintayksikössä työskentelevät lääkärit ja farmasian ammattilaiset perehtyvät lääkehoitosuunnitelmaan ja hyödyntävät sitä työssään.

Lääkehoitosuunnitelma on keskeinen osa lääkehoitoon osallistuvien henkilöiden perehdytystä sekä lääkeshoidon laadun ja turvallisuuden varmistamista. Lääkehoitosuunnitelman liitteeksi on hyvä laatia lääkeshoidon perehdyttämislomake. Lääkehoitosuunnitelmaan perehtyminen on suositeltavaa osoittaa lukukuittauksella.

Mallipohja avuksi lääkehoitosuunnitelman tekemiseen

Päivitetty Turvallinen lääkehoito -opas sisältää lääkehoitosuunnitelman mallipohjan, jota voidaan hyödyntää yksikkökohtaisen lääkehoitosuunnitelman laatimisessa.

Mallipohjan ajatuksena ei ole tarjota valmiita ratkaisuja, vaan kannustaa pohtimaan lääkehoidon turvallisuutta oman yksikön näkökulmasta. Mallipohja on rakennettu siten, että sitä voi hyödyntää soveltuvin osin ja siihen voi myös tarvittaessa lisätä aihealueita, jotka vaikuttavat oman yksikön lääkitysturvallisuuteen.

Emilia Laukkanen

TtT
Projektikoordinaattori, Fimea

Paula Hevosmaa

TtM
Terveystieteiden ylitarastaja, Etelä-Suomen aluehallintovirasto

LISÄÄ AIHEESTA

[Joko olet tutustunut Lääkehoidon tietopaketteihin?](#)

[Näin teen parhaani: Lääkäri ja farmaseutti kertovat, miten edistävät turvallista ja järkevää lääkehoitoa](#)

[Lääkehoitoa toteutetaan monessa eri toimintaympäristössä](#)

[Lääkehoitoa kehitetään moniammatillisesti KYSin päivystyksessä – potilas aktiivisesti mukana](#)

[Biosimilaarit Suomessa - tilannekatsaus 2018](#)